

HÍRLEVELE

A SZELEVÉNYI JÉZUS SZÍVE
RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG TÁJÉKOZTATÓJA

2008. augusztus

II. évfolyam, 8. szám

60 ÉV TELT EL AZ EGYHÁZI ISKOLÁK ÁLLAMOSÍTÁSA ÓTA

Az ország több pontján rendeznek konferenciát ebben a témában.

Tekintsünk vissza a történelem ezen korszakára! Mi is történt 1945 és 1948 között? A második világháború utáni hazai politikai közéletben a polgári pártok – akárcsak a korábbi korszakokban, Eötvöstől kiindulóan – a tanszabadság alapján álltak: bárki állíthat és fenntarthat iskolát (állam, város, község, társulat, egyház, felekezet, magánszemély), de köteles az iskolaügyi törvényekben meghatározott feltételekhez igazodni. S természetesen az ehhez szükséges anyagi alapokkal kell rendelkeznie. Ezzel szemben a háború után hazánkban széleskörű teret nyert baloldali, a proletárdiktatúrát célul kitűző politikai erők – a frissen megalakult kommunista párt köré csoportosulva, hátuk mögött az országot megszálló szovjet hadsereggel – az egységes iskola, egységes oktatás-nevelés, egységes ifjúsági mozgalom erőszakos megteremtésére törekedtek, a Szovjetunió példája nyomán. Ezt az új egységes kommunista pedagógiai rendszert – elképzelésük szerint – a kommunista ideológia járta át, materialista-ateista szellemben, egy diktatórikus egyeduralmi politika szolgálatában. E politikai erők már 1945 őszén *megindították támadásaikat* nem csupán az egyházi fenntartású iskolák, hanem a nem-felekezeti iskolákban addig szilárdan jelenlévő vallásos nevelés ellen is. A támadások a következő években egyre fokozódtak. Újságokban, gyűléseken, a rádióban, valamint az újonnan alakult baloldali pedagógus-társaságokban, szülők számára szervezett rendezvényeken különféle rágalmakat szórtak a hitoktatókra, hittanárokra; vádolták őket a hittanórák alatti demokráciaellenes, szovjetellenes propagandával; azt a gyanúsítást terjesztették, hogy a hittan, mint tananyag már elavult, hogy az egyházi iskolák tudományellenes, haladásellenes, szabadságellenes szellemben – tehát abszolút korszerűtlenül – nevelik a fiatalokat. Célzatos, kitalált, hazug vádak voltak ezek: a konkrét tapasztalatok bizonyították mindezek ellenkezőjét. Hamar bekövetkeztek a baloldali vezetés alatt álló, a kommunista párt utasításait követő *belügyminiszter hivatalos „adminisztratív” korlátozásai* is. Az 1945. január 20-i moszkvai fegyverszünet előírásaira hivatkozva a miniszter betiltotta, illetőleg nem engedélyezte sok száz hazai egyesület, köztük katolikus egyesületek működését, folyóirataik megjelenését. Ennek estek áldozatul a katolikus tanár-és tanítóegyesületek, a hittanárok-hitoktatók egyesülete, s lapjaik, a Magyar Középiszola, a Népinevelés, a Katolikus Nevelés, a Juventus, a Zászlónk és más lapok. Székházaikat, pénzalapjaikat, minden tulajdonukat államosították. 1946. július 18-27. között kiadott

rendeleteivel Rajk László kommunista belügyminiszter *feloszlatta az összes, 1945 előtt is létezett, majd 1945 után legálisan újjászerveződött ifjúsági és felnőtt, vallásos és civil-polgári egyesületet*. Minden vagyonuk állami tulajdonba került. Csak a legszorosabban vett hitbuzgalmi célú egyesületek maradhattak meg, igen beszűkített tevékenységi lehetőséggel. Így az iskolai *Mária-kongregáció* (a felnőttek kongregációi viszont nem), valamint a *Szívőárda*. (Forrás: Mészáros István: A katolikus iskola ezeréves története Magyarországon, Szent István Társulat, Budapest, 2000.; 283-284.o.)

Konferencia keretében emlékeztek az egyházi iskolák államosításának 60. évfordulójára Budapesten, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola épületében. A tanácskozást a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia kezdeményezésére a Lénárd Ödön Közhasznú Alapítvány rendezte. Erdő Péter bíboros bevezetőjében abból a körlevélből idézett, amelyet Mindszenty József bíboros, illetve a Magyar Katolikus Püspöki Kar 1948 nyarán adott ki az iskolák államosítása kapcsán. Ez a körlevél – amelyből világosan kiderül, hogyan értékelte a magyar egyházi vezetés a pártállam erőszakos törekvéseit – egyrészt történelmi, másrészt teológiai szempontból indokolja meg az egyházak hozzájárulását a neveléshez és az oktatáshoz. „Amíg az egyház minden téren elől járt a népinevelésben, az állam csak jóval később, nálunk a XVIII. század végén látott az iskolák alapításához. És mégis, ez az állam, mely oly elkésve ébredt népművelő feladatának tudatára, hamarosan a hitvallásos iskolák visszaszorítására, sőt kiirtására törekedett, főleg elemi iskoláink államosításával. Nagy igazságtalanság volt ez azzal az egyházzal szemben, amely századokon át mérhetetlen áldozatokat hozott az iskolaügy érdekében és becsületes művelt nemzedékek hosszú sorának felnevelésével elévülhetetlen jogot szerzett iskoláihoz.” A teológiai szempont fő érvelése, hogy az emberi személy egyetlen egységes egészet alkot, nem lehet elkülönítve szemlélni a tudást, a világnézetet és az érzelmi nevelést. Ezért a keresztény szülőnek kötelessége, hogy gyermekét ilyen szempontok szerint nevelje, és ez a nevelés antropológiai valósága folytán nem választható el az oktatás folyamatától sem. A bíboros Krisztus szavaira emlékeztetve zárta gondolatait: „Menjetez tehát, tegyétez tanítványom má mind a népeket! Kereszteljétez meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek!” (Mt 18,19-20)

Várszegi Asztrik püspök, pannonhalmi főapát, a Lénárd Ödön Közhasznú Alapítvány elnöke köszöntő szavaival kezdődött a konferencia, amely ezután négy blokkban tárgyalta az iskolák államosításának ügyét. A konferencián jelen volt Ternyák Csaba egri érsek, Spányi Antal székes

fehérvári püspök, Udvardy György esztergom–budapesti és Varga Lajos váci segédpüspök. Részt vett a programon Ittzés János evangélikus püspök is.

1948. június 16-án a magyar országgyűlés 230:63 arányban megszavazta az 1948. évi 33. törvényt „a nem állami iskolák fenntartásának az állam által való átvétele, az azokkal összefüggő vagyontárgyak állami tulajdonba vétele és személyzetének állami szolgálatba való átvétele tárgyában”, amelyet még ugyanazon a napon kihirdetett és nyomtatásban megjelentetett Tildy Zoltán köztársasági elnök.

A törvény kihirdetése után 60 évvel megrendezett konferencia – amelynek előadói között levéltárosok, gyűjteményi vezetők, történészek voltak – célul tűzte ki, hogy áttekintést adjon az események előzményeiről, különös tekintettel az 1918-19-es történésekre, valamint a II. világháború által okozott pusztításokra (konkrét példákkal illusztrálva a Székesfehérvári Egyházmegye életéből), illetve a XX. század totalitárius diktatúráinak oktatási stratégiájára.

Mind a szovjet-bolsevik, mind pedig a német nemzetiszocialista diktatúra, illetve az ezek mintájára kialakult rendszerek célja egy „új ember” kiképzése volt, s ennek leghatékonyabb eszköze az oktatás fölötti hatalom megszerzése, a sokféleség és a sokszínűség felszámolása volt. Szó esett a Pócspetri-perekről, melyek ürügyként szolgáltak az iskolák államosításához. Külön előadások foglalkoztak a szerzetesrendek, illetve a protestáns egyházak által fenntartott iskolák államosításának kérdéseivel.

Néhány statisztikai adat 1948-ból:

	Összes hazai	Egyházi fenn-tartású (katolikus, protestáns, izraelita)	arány az összes-hez képest	ebből katolikus	Arány az összes-hez képest
óvodák	1246	202	16 %	193	15 %
Általános és népiskolák	7016	4288	61%	2885	41%
Polgári iskolák	354	107	30%	86	24%
Gimnáziumok	173	87	50%	48	27%
Gyakorlati középiskolák	129	29	22%	22	17%
Tanítóképzők	62	47	75%	35	56%
Összesen	8980	4760	53%	3269	36%

A katolikus egyház ma 329 közoktatási, valamint több felsőoktatási intézményt tart fenn. A teljes magyar közoktatásban a katolikus intézmények aránya mintegy 4%.

Ezenkívül még mintegy 200 kisebb-nagyobb konviktus, nevelőintézet, kollégium, árvaház és más hasonló intézmény került az állam birtokába. A szellemi és erkölcsi érték mellett mindezek hatalmas anyagi értéket is képviseltek, amelyek minden ellenszolgáltatás nélkül kerültek a pártállam tulajdonába. (Az adatok forrása: Mészáros István: ...Kimaradt tananyag... – Diktatúra és az egyház 1945-1956).

A nap folyamán elhangzott előadások anyagát a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia még az év folyamán kiadvány formájában hozzáférhetővé kívánja tenni.

VENI SANCTE

Tanévnyitó szentmisét tartunk a szelevényi templomban 2008. szeptember 7-én, reggel fél 9-kor. Nagy szeretettel várom a község vezetőit, (az önkormányzati és egyházközségi) képviselő-testületi tagokat, tanárokat, tanítókat, szülőket és gyermekeiket. A Szentlélek Úristen segítségét kérjük az új tanévre, munkánkra.

HITTANÓRÁK RENDJE

óvodában: minden kedden délelőtt

iskolában: a jelentkezők számától függően a tanítási órák után közvetlenül. A hittanórákat szeptember 1-től Vincze János hitoktató helyett Lédeczi Dénes plébános tartja.

Személyi változások 2008. szeptember 1-től:

EGYHÁZKÖZSÉGÜNK SEKRESTYÉSE ÉS HARANGOZÓJA:

Vinczéné Kiss Andrea helyett
Kiss Józsefné
Elérhetősége: 06-30/303-52-29

KERESZTELÉS:

Szeptember 14-én, vasárnap 10 gyermek keresztelője lesz templomunkban, a 8.30-kor kezdődő szentmise keretében. Szeretettel várjuk a testvéreket.

HÍRLEVELEK

A Szelevényi Jézus Szíve
Római Katolikus Egyházközség kiadványa
Felelős kiadó: Lédeczi Dénes plébános
Szerkesztő: Lédeczi Dénes plébános
Postacímünk: Római Katolikus Plébánia,
5475 Csépa, Rákóczi u. 9. Tel./Fax.: 56/323-155
www.csepa.vaciegyhazmegye.hu

HÍRLEVÉL

A SZELEVÉNYI JÉZUS SZÍVE
RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG TÁJÉKOZTATÓJA

2008. augusztus

II. évfolyam, 8. szám

Második oldal